

بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان پسر به وندالیسم در

محیط مدارس (مطالعه موردی دبیرستان‌های شهرستان خرم‌آباد)*

معصومه مطلق^۱

ساجده ندری^۲

چکیده:

تحقیق حاضر با هدف بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان پسر به وندالیسم در محیط مدارس در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ انجام شده است، چارچوب نظری این تحقیق بر اساس نظریات: ارتباط نسبی ساترلند، نظریه‌ی کلوواردواوهلین، آنومی مرتن، پیوند اجتماعی هیرشی و ساختار خانواده گود می‌باشد. با کاربرد روش پیمایشی و کتابخانه‌ای و با استفاده از تکنیک پرسش‌نامه و فیش‌برداری از بین این جامعه، ۳۷۶ نفر با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شدند و روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای می‌باشد. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار Spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند در قسمت تحلیل آماری از «آزمون کندال» tan-c و tow-b ، گاما و ضریب توافق C» استفاده شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین همه متغیرهای مستقل: وضعیت اقتصادی، پایین‌بودن سطح تحصیلات والدین، جدایی والدین، خشونت در خانواده، سابقه مجرمیت والدین، معاشرت با دوستان بزهکار، تبعیض، عدم رعایت قوانین، عدم شرکت در فعالیت‌ها، عدم احساس تعلق و فقر فرهنگی بغیر از متغیر «نداشتن برنامه برای اوقات فراغت» با گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم رابطه معنی‌داری وجود دارد.

کلید واژه: وندالیسم، بی‌هنجاری، مدارس، خانواده، دوستان بزهکار، دانش‌آموزان.

* تاریخ وصول: ۹۱/۵/۵ تاریخ پذیرش: ۹۲/۳/۱۵

۱- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک، استادیار جامعه‌شناسی، اراک، تهران m-motlaq@iau-arak.ac.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

۱- مقدمه

در جوامع ابتدایی خانواده مسئول اجتماعی ساختن نخستین دوران کودکی بوده است ولی در جوامع پیشرفته این مسؤلیت به سازمان‌های رسمی، مانند مدرسه واگذاشته شده است، در واقع مدرسه به عنوان عامل اجتماعی ساختن بر اساس قواعدی که انتظار می‌رود هر فرد از آن تبعیت کند سازمان یافته است (کوئن، ۱۳۷۲: ۱۱۱). مدرسه مکانی است که تربیت و آموزش به طور رسمی در آن صورت می‌گیرد و نیز مکانی است که جامعه امروز با جامعه آینده مرتبط می‌سازد، از این رو مهمترین و اساسی‌ترین بخش آموزش و پرورش به حساب می‌آید و لزوم بررسی مسائل و مشکلات نظام آموزش و پرورش را بیشتر می‌کند. یکی از این مسائل و مشکلات که سالانه خسارت فراوانی را به نهاد آموزش و پرورش وارد می‌سازد وندالیسم می‌باشد. میسر و کلینارد (۱۹۷۵) در تعریف وندالیسم متذکر می‌شوند که «وندالیسم عبارت است از تخریب ارادی اموال و متعلقات عمومی به صورتی مداوم و مکرر» (محسنی تبریزی، ۲۲: ۱۳۸۳). وندال‌ها یا افراد خرابکار از آنجا که سبب نابودی اموال، اتلاف وقت و سرمایه و مهمتر از همه ایراد صدمه و حتی مرگ انسانها می‌شوند، را باید به‌عنوان بزهکار شناخت. ژانورن (۱۳۶۷) در مورد تعریف تخریب‌گری می‌نویسد همه معانی خرابکاری اشاره‌ای تاریخی دارد به قوم وندال که از طایفه‌های ژرمنی و تا حدودی اسل او بوده‌اند. این قوم پادشاهی بنام گنسریک داشتند که از ۴۲۸ تا ۴۷۷ میلادی سلطنت می‌کرده است و در عهد او وندالها به سرزمینها هجوم می‌بردند و ظاهراً بر سر راه خود از آبادانی چیزی بر جای نمی‌نهادند، همین شهرت تاریخی سبب شده است که امروزه وندالیسم را به معنی وحشیگری و ویرانگری و خرابکاری نیز بکار برند، مطلب قابل ذکر اینست که وندالها در هجوم‌های وحشیانه خود چیزی را ویران می‌کردند که خود نساخته بودند، اما هم‌نوعان امروزی ما به نابودی چیزهایی کمر بسته‌اند که از آن جامعه خودشان است در واقع بیشتر این آسیب‌ها شامل مدارس و بخصوص مدارس است که قشرهای زیرین جامعه در آن قرار دارد (ژانورن، ۱۳۶۷: ۲۸).

۲- طرح مسأله

همانطور که بیان شد یکی از مکان‌هایی که همیشه مورد تخریب وندال‌هاست، مدارس می‌باشد. جایی که تربیت و آموزش به طور رسمی در آن صورت می‌گیرد و هنجارها، ارزش‌ها، آداب و عادات مورد پذیرش جامعه، قوانین و مقررات و رفتارهای روزمره آموخته می‌شود. ولی با این وجود شاهد رفتارهای انحرافی و تخریبی دانش‌آموزان در این محیط می‌باشیم. یعنی جایی که هنجار و ارزش به

طور رسمی آموخته می‌شود، افراد دست به رفتارهای ضدآرزویی و هنجارشکن در قالب وندالیسم می‌زنند. آنچه را که متعلق به همگان است و خود نیز در آن سهمی دارند را از بین می‌برند و باعث می‌شوند سالانه هزینه‌های بالایی صرف بازسازی و تعمیر اموال مدارس شود: میز و صندلی شکسته، دیوارنویسی‌ها، سرویس‌های بهداشتی و شیرآلات تخریب‌شده و حتی در بعضی مدارس درهای آهنین نیز دیگران عمل وندالها مصون نیستند و هر ساله باید تعمیر و تعویض شوند. در مدارس وجود کوچکترین اثر تخریبی سایرین را برای انجام اعمال خرابکارانه تحریک می‌کند. وندالیسم در بین نوجوانان به خاطر نقش مؤثر جوانان در آینده جامعه از اهمیت بالایی برخوردار است، به همین دلیل توجه محققین (جامعه‌شناسان، روان‌شناسان، جرم‌شناسان) را به خود جلب کرده است.

از آنجایی که بسیاری از متخصصان علوم اجتماعی معتقدند تخریب اموال مقدمه‌ای برای رفتار بزهکارانه می‌باشد به اهمیت مسأله وندالیسم پی می‌بریم. بنابراین مسأله کم‌توجهی به حفظ اموال عمومی مدارس و تخریب آنها خسارت‌های فراوانی را برای جامعه به بار می‌آورد و مستلزم صرف هزینه‌هایی می‌شود که می‌تواند صرف رشد و توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه گردد. در این پژوهش سعی شده است تا مواردی از ضرورت و اهمیت مطالعه رفتارهای وندالیستی در محیط مدارس پرداخته شود که اهم آنها عبارتند از: نخست کنترل رفتارهای وندالیستی از طریق آموزش‌های ویژه برای جلوگیری از سرایت به جامعه، کاهش هزینه‌های مراکز آموزشی جهت تعمیر و بازسازی اموال تخریب‌شده مدارس و تخصیص این گونه بودجه‌ها جهت کیفی‌سازی برنامه‌های آموزشی، دوم از طریق آموزش‌های ویژه می‌توان تا حدی از تأثیرپذیری دانش‌آموزان در اثر معاشرت با دوستان کچرو و وندال کاسته شود. سوم توجه و تعدیل بحران اخلاقی ناشی از دست‌نوشته‌ها و خطوط مبتدلی که توسط وندال‌ها به وجود می‌آید. چهارم انحراف را در جایی که هنوز نهادینه نشده است مورد مطالعه قرار دهیم.

همچنین از اهمیت‌های دیگر، ایجاد حس مشارکت و مالکیت اموال عمومی در دانش‌آموزان جهت حفظ مناسب اموال مرکز آموزشی یا مدارس. بنابراین هدف کلی محقق در این پژوهش آن است که با استفاده از روش پیمایش به بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه به وندالیسم در محیط مدارس شهرستان خرم‌آباد بپردازد و با دست‌یابی به شناخت علمی از پدیده وندالیسم با ارائه مدل نظری در این زمینه به دنبال پاسخ علمی برای این سؤال است که علت بروز رفتارهای وندالیستی چیست؟ چه عواملی باعث گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی در محیط مدارس می‌شود؟

۳- مروری بر تحقیقات پیشین

قبل از سال ۱۳۷۴ که نخستین تحقیق منظم درباره علل وندالیسم در تهران بزرگ به همت شهرداری تهران و مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران انجام یافت، اطلاعات قلیل و دانش محدودی درباره وندالیسم، به ویژه در تهران که بزرگترین حوزه شهری کشور است، وجود داشت.

محسنی تبریزی در سال ۱۳۷۴ پژوهشی با هدف شناخت علل، انواع، انگیزه‌ها، موضوعات و درجات مختلف وندالیسم در تهران انجام داده است. نتایج و آمار بدست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد که بالاترین نرخ تخریب به تلفن‌های همگانی با ۲/۲۶ درصد و پایین‌ترین تخریب به پل‌های عابر پیاده با ۲ درصد اختصاص داشته است همچنین بالاترین میزان تخریب به متعلقات عمومی به منطقه ۶ تهران با ۳/۳۹ درصد و پایین‌ترین میزان به منطقه ۵ با ۰/۳ درصد اختصاص داشته است.

خدیوی زند (۱۳۷۱) تحقیقی در قالب پایان نامه کارشناسی ارشد در مورد تخریب‌گرایی در مدارس راهنمایی و دبیرستان‌های تهران انجام داده است، نتایج به دست آمده نشان می‌دهد بین رفتارهای تخریب‌گرایانه‌ی دختران و پسران تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در مدارس راهنمایی و دبیرستان، پسران بیشتر از دختران به تخریب تجهیزات مدرسه مثل نیمکت، صندلی، شیشه و ... می‌پردازند. نوع کنده‌کاری و نوشته‌هایی که روی نیمکت و در و دیوار پسران است بیشتر حاوی مطالب خشن جنسی نسبت به دختران است.

قیوم‌زاده (۱۳۹۰) پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر شیوع وندالیسم در شهرستان خلخال» در قالب پایان نامه مقطع ارشد انجام داده است، نتایج نشانگر تأیید فرضیات اصلی این تحقیق یعنی وجود ارتباط معنی‌دار بین متغیرهای اجتماعی و اقتصادی مؤثر در گرایش به رفتارهای وندالیستی دانش‌آموزان است.

لونستین در تحقیقی با عنوان خرابکاری در مدرسه که روی ۶۷۵ نمونه آماری انجام داده است به نتایج زیر دست یافت:

۱- میزان رفتارهای ضد اجتماعی در بین دانش‌آموزان عضو دسته‌های بزهکار بیشتر از سایر دانش‌آموزان است.

۲- ساخت خانواده با میزان ارتکاب به تخریب‌گرایی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۳- عدم وجود پدر بیشتر از عدم وجود مادر در خرابکاری مؤثر است (خاکی‌نهاد، ۱۳۸۹: ۳۸).

گلدشتاین او همکارانش (۱۹۹۴) در تحقیقی که تحت عنوان خشونت، پرخاش‌گری و خرابکاری نوجوانان بر روی ۸۵ نفر از جوانان و نوجوانان سنین ۱۸-۱۲ ساله در ایالت کالیفرنیا انجام داده‌اند. در نهایت نتیجه‌گیری کردند که نوجوانان در خانواده‌ها توسط والدین به خوبی جامعه‌پذیر شده باشند، کمتر به فعالیت‌های ضد اجتماعی و خرابکاری دست می‌زنند و خانواده‌ها در جلوگیری از ارتکاب رفتارهای خرابکارانه توسط فرزندان‌شان نقش بسزایی دارند. اگر دانش‌آموزان و نوجوانان، احساس پیوستگی بیشتری با والدین و مدارس نمایند، کمتر به خرابکاری گرایش پیدا می‌کنند (همان: ۳۹).

۴- چارچوب نظری

در این تحقیق تلاش بر آن است تا بر مبنای نظریات آنومی رابرت مرتن، پیوند افتراقی ساترلند، نظریه آنومی و ساختار خانواده ویلیام گود، نظریه فرصت‌های نامشروع افتراقی کلوارد و اوهلین و پیوند اجتماعی هیرشی برای تبیین عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموز پسر به وندالیسم در محیط مدارس استفاده شود.

۴-۱- نظریه آنومی و انحراف مرتن

نظریه انحرافات که متعلق به «رابرت کی مرتن» می‌تواند تبیین‌کننده پدیده کج‌روی و تخریب اموال عمومی در کشورهایی مثل ایران نیز باشد. مرتن علت ریشه‌ای انحرافات را شرایط ساختی جامعه می‌داند و برخلاف دورکیم معتقد است که فرد در جامعه به ارزش‌ها و هنجارها توجه زیادی ندارد و به جای اعتناء به آنها، هنجارها را در معرض انتقاد قرار می‌دهد. به نظر مرتن بی‌هنجاری زمانی به وقوع می‌پیوندد که فرد قادر نباشد با وسایلی که جامعه مشخص کرده به اهداف خود دست یابد و عکس-العمل طبیعی این وضعیت روی آوردن به انحراف است.

از نظر مرتن رفتار گروه‌های جرم و جنایت، هم حاصل روش‌های رایج خاص فرهنگ و هم حاصل عدم دسترسی گروه‌ها به راه‌های نهادی شده برای نیل به هدف‌ها است. عدم هماهنگی بین راه‌ها و هدف‌ها، رفتار ضداجتماعی را در میان آنها تداوم می‌بخشد. از این‌رو، به واسطه عدم تناسب بین هدف و وسیله شکل و یکپارچگی فرهنگی بوجود نیامده، حالتی از احساس بی‌هنجاری یا آنومی در جامعه حاکم می‌شود.

۲-۴- نظریه همنشینی افتراقی ادوین ساترلند

ادوین ساترلند معتقد است که رفتار انحرافی مانند سایر رفتارهای اجتماعی از طریق همنشینی و پیوستگی با دیگران آموخته می‌شود. فرد بزهکار در طول حیات خود از طریق پیوستگی و ارتباط با دیگران، انگیزه‌ها و گرایش‌های انحرافی را فرا می‌گیرد. مردم به نسبت همنشینی و ارتباطی که با قانون-شکنان دارند، کج‌رو می‌شوند. ساترلند رفتار بزهکارانه را ناشی از تماس با اشخاص در اثر فرایند یادگیری می‌داند، از نظر وی، رفتار انحرافی، روانشناختی یا ارثی نیست بلکه مردم در مصاحبت و معاشرت با هم‌نویان در طول یک جریان جامعه‌پذیری، طغیان و تخطی از هنجارها آموخته و به سوی رفتار انحرافی کشانده خواهند شد.

۳-۴- نظریه آنومی ساختار خانواده ویلیام گود

ویلیام گود با استعانت از مفهوم آنومی و تعمیم آن به نهاد خانواده به عنوان مهمترین آژانس اجتماعی‌کننده، ساختار خانواده، سازمان و انگاره‌های آن را کلیدی برای شناخت شخصیت و رفتار فرد پرورش‌یافته در آن تلقی می‌کند و هرگونه نابسامانی و بی‌سازمانی در این نهاد و ساختار آن را در بروز توسعه و تکوین شخصیت بزهکار و کج‌رو دخیل می‌داند. از دیدگاه گود، عواملی که منجر به اغتشاش و شرایط آنومیک در ساختار خانواده می‌گردد، به قرار زیرند: ۱. عدم مشروعیت، به این معنی که پدر وجود ندارد و تمام وظایف بر عهده مادر است. ۲. فسخ، جدایی، طلاق و ترک ۳. خانواده توخالی، خانواده‌ای که اعضای آن در کنار هم هستند اما رابطه و کنش متقابل با یکدیگر ندارند و از حمایت احساسی یکدیگر محرومند. ۴. عدم موفقیت در اجرای نقش‌های اساسی ناشی از نقص عضو یا بیماری که در این حالت علت اختلال در خانواده انواع بیماری‌ها می‌باشد. گود در تبیین مسأله وندالیسم به نقش اساسی و حیاتی خانواده در بروز یا عدم بروز این رفتار توجه کرده و هر گونه اختلال در کارکردهای خانواده را منجر به بروز رفتارهای وندالیستی در فرزندان می‌داند.

۴-۴- نظریه پیوند اجتماعی هیرشی

جامعه یا گروهی که در میان اعضای آن وابستگی‌های متقابل و قوی، وجود داشته باشد، بیش از جامعه یا گروهی قادر به اعمال کنترل بر اعضای خود خواهد بود که اعضای آن وابستگی محکمی با هم نداشته باشند. مثلاً «هر چه همبستگی میان جوانان، والدین، بزرگسالان و همسالان بیشتر باشد، جوانان بیشتر علاقه‌مند و درگیر مدرسه و دیگر فعالیت‌های مقبول اجتماعی می‌شوند؛ و هرچه

بیشتر اعتقادات و جهان‌بینی مرسوم و مطلوب محیط اجتماعی را قبول کنند، به آن معتقد باشند، کمتر ممکن است کجرو و ناهنجار شوند». او در این خصوص چهار عنصر زیر را به عنوان عناصر پیونددهنده-ی افراد به یکدیگر و جامعه و به تعبیر دیگر چهار متغیر کنترل‌کننده‌ی رفتار: دلبستگی، تعهد، مشارکت و باور را معرفی می‌کند.

۴-۵- نظریه فرصت‌های نامشروع افتراقی کلوارد و اوهلین

کلوارد و اوهلین (۱۹۷۶) معتقدند که هنجارهای اجتماعی دو جنبه دارند. یک جنبه آنچه باید انجام داد و یک جنبه آنچه نباید انجام داد. آنچه عمل صحیح است ضد آن عمل نادرست محسوب می‌شود. هنجارها مرز مابین عمل درست و نادرست را معلوم می‌کنند. به نظر کلوارد و اوهلین هر فرد از لحاظ دسترسی مجاز و غیرمجاز در ساخت اجتماعی جای خاصی دارد. نظریه آنومی مرتون موقعیت فرد را اساساً از لحاظ فرصت‌های مجاز می‌نگرد. دسترسی افراد به راه‌های مجاز یکسان نیست در عین حال راه‌های غیر مجاز به راحتی در اختیار همه نیست در این نظریه تفاوت در میزان دسترسی به راه‌های غیرمجاز جزئی و بی‌اهمیت است.

۵- فرضیات تحقیق

- به نظر می‌رسد بین تبعیض و بی‌عدالتی بین دانش‌آموزان در مدارس و گرایش به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین وضعیت اقتصادی خانواده و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین پایین‌بودن سطح تحصیلات والدین و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین جدایی (طلاق) والدین از هم و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین خشونت در خانواده و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین معاشرت با دوستان بزه‌کار و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.

- به نظر می‌رسد بین سابقه مجرمیت و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین شرکت در فعالیت‌های مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین احساس تعلق به مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین اعتقاد به هنجارها و مقررات مدارس و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین فقر فرهنگی و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین نداشتن برنامه برای اوقات فراغت و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم در محیط مدارس رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۶- روش تحقیق

این پژوهش یک تحقیق توصیفی از نوع مطالعات پیمایشی است که به صورت مقطعی اجرا شد. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهرستان خرم‌آباد است، روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای و بر اساس فرمول کوکران ۳۷۶ نفر به عنوان افراد نمونه انتخاب شدند، ابزار مورد استفاده در پژوهش پرسشنامه و فیش‌برداری بود و در قسمت چارچوب نظری از اسناد استفاده شد. سپس اطلاعات به دست آمده کدگذاری شد و داده‌ها با استفاده از برنامه‌ی آماری SPSS و در دو سطح توصیف آماری (با شاخص‌های نما یا مد، میانه و میانگین و با نمودار میله‌ای و تحلیل آماری « با آزمون کندال tow-b و tan-c، گاما و ضریب توافق C » مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۷- یافته‌ها

نتایج حاصل از آمار توصیفی به قرار زیر می‌باشد:

از تعداد کل پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه ۱۱۸ نفر (۳۱/۴٪) در سال اول دبیرستان، ۱۲۷ نفر (۳۳/۸٪) سال دوم و ۱۳۱ نفر (۳۴/۸٪) سال سوم مشغول تحصیل می‌باشند. نمای این متغیر ۳ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد، میزان تحصیلات پدر ۸۵ نفر (۲۲/۶٪) بی‌سواد، ۱۱۸ نفر (۳۱/۴٪) ابتدایی و راهنمایی، ۸۳ نفر (۲۲/۱۳٪) متوسطه و دیپلم و ۳۶ نفر (۲۲/۱٪) فوق دیپلم، ۵۴ نفر (۱۴/۴٪) لیسانس و

بالتر می‌باشد. نمای این متغیر ۲ میانه‌ی آن نیز ۲ می‌باشد، همچنین میزان تحصیلات مادر ۸۹ نفر (۲۳/۷٪) بی‌سواد، ۱۰۸ نفر (۲۸/۷٪) ابتدایی و راهنمایی، ۷۵ نفر (۱۹/۹٪) متوسطه و دیپلم، ۳۰ نفر (۸٪) فوق دیپلم، ۷۴ نفر (۱۹/۷٪) لیسانس و بالاتر می‌باشد. نمای این متغیر ۲ میانه‌ی آن نیز ۲ می‌باشد. از تعداد کل پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه شغل پدر ۹ نفر (۹٪) بیکار، ۴۲ نفر (۱۱/۲٪) کارگر، ۱۸۶ نفر (۴۹/۵٪) کار آزاد، ۱۲۹ نفر (۳۴/۳٪) کارمند، ۱۰ نفر (۲/۷٪) پزشک می‌باشد. نمای این متغیر ۳ می‌باشد. همچنین شغل مادر ۲۱۱ نفر (۵۶/۱٪) خانه‌دار، ۲۴ نفر (۶/۴٪) کار آزاد، ۱۴۰ نفر (۳۷/۲٪) کارمند، ۱ نفر (۰/۳٪) پزشک می‌باشد. نمای این متغیر ۱ می‌باشد. میزان درآمد ماهیانه‌ی ۴۵ نفر (۱۲٪) ۳۵۰.۰۰۰ تومان و کمتر، ۱۲۸ نفر (۲۴٪) ۵۰۰.۰۰۰-۳۵۱۰.۰۰۰ تومان، ۹۹ نفر (۲۶/۳٪) ۷۰۰.۰۰۰-۵۰۱.۰۰۰ تومان، ۱۰۴ نفر (۲۷/۷٪) ۷۰۱.۰۰۰ تومان و بیشتر می‌باشد. میانه‌ی این متغیر ۳ می‌باشد، نمای آن نیز ۲ می‌باشد. از تعداد کل پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه ۱۲ نفر (۳/۲٪) دارای طلاق و جدایی والدین بوده، ۵ نفر (۱/۳٪) از نعمت هردو محروم بوده، ۲۶۴ نفر (۴۰/۲٪) در کنار پدر و مادر و در کانون گرم خانواده زندگی می‌کنند و ۹۵ نفر (۲۵/۳٪) هیچکدام از موارد را ندارند. نمای این متغیر ۲ می‌باشد. ۱۲۶ نفر (۳۳/۵٪) تبعیض و بی‌عدالتی در مدرسه را کم دانسته، ۱۷۱ نفر (۴۵/۵٪) متوسط و ۷۹ نفر (۲۱٪) زیاد دانسته‌اند. نمای این متغیر ۲ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد. از تعداد کل پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه ۱۲۰ نفر (۳۱/۹٪) عدم رعایت قوانین در مدرسه را کم دانسته، ۱۶۱ نفر (۴۲/۸٪) متوسط و ۹۵ نفر (۲۵/۳٪) زیاد دانسته‌اند. نمای این متغیر ۲ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد. میزان خشونت در خانواده ۷۴ نفر (۱۹/۷٪) کم، ۹۶ نفر (۲۵/۵٪) کم، ۹۸ نفر (۲۶/۱٪) متوسط، ۳۷ نفر (۹/۸٪) زیاد و در خانواده ۷۱ نفر (۱۸/۹٪) خیلی زیاد است. نمای این متغیر ۳ و میانه آن نیز ۳ می‌باشد. ۸۲ نفر (۲۱/۸٪) تأثیر سابقه خشونت بر گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم را خیلی کم، ۱۰۷ نفر (۲۸/۵٪) کم، ۸۷ نفر (۲۳/۱٪) متوسط، ۳۸ نفر (۱۰/۱٪) زیاد و ۶۲ نفر (۱۶/۵٪) خیلی زیاد دانسته‌اند. نمای این متغیر ۲ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد. میزان شرکت در فعالیت‌های مدرسه در ۷۷ نفر (۲۰/۵٪) کم، ۱۱۶ نفر (۳۰/۹٪) کم، ۹۹ نفر (۲۶/۳٪) متوسط، ۳۲ نفر (۸/۵٪) زیاد و در ۵۲ نفر (۱۳/۸٪) خیلی زیاد است. نمای این متغیر ۲ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد. ۱۲۰ نفر (۳۱/۹٪) عدم رعایت قوانین در مدرسه را کم دانسته، ۱۶۲ نفر (۴۳/۱٪) متوسط و ۹۴ نفر (۲۵٪) زیاد دانسته‌اند. نمای این متغیر ۲ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد. میزان معاشرت با دوستان بزهکار در ۱۰۷ نفر (۲۸/۵٪) کم، ۱۷۸ نفر (۴۷/۳٪) متوسط و ۹۱ نفر (۲۴/۲٪) بوده است. نمای این متغیر ۲ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد.

از تعداد کل پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه میزان برنامه‌ریزی برای اوقات فراغت در ۱۲۲ نفر (۳۲/۴٪) کم، در ۱۴۸ نفر (۳۹/۴٪) متوسط و در ۱۰۸ نفر (۲۸/۲٪) بوده است. نمای این متغیر ۲ و میانه آن نیز ۲ می‌باشد. میزان فقر فرهنگی در ۱۰۵ نفر (۲۷/۹٪) کم، ۱۸۲ نفر (۴۸/۴٪) متوسط و در ۸۹ نفر (۲۳/۷٪) زیاد می‌باشد. میانه‌ی این متغیر ۲ و نمای آن نیز ۲ می‌باشد. از تعداد کل پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه میزان وندالیسم در ۸۰ نفر (۲۱/۳٪) کم، ۱۶۹ نفر (۴۴/۹٪) متوسط و در ۱۲۷ نفر (۳۳/۸٪) زیاد می‌باشد. میانه‌ی این متغیر ۲ و نمای آن نیز ۲ می‌باشد.

همچنین در تحقیق مذکور بر اساس چارچوب نظری متغیرها را به عنوان عواملی که بر گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم اثر گذارند مورد بررسی قرار داده ایم. تحلیل فرضیات به شرح زیر می‌باشد: فرضیه‌ی ۱: «بین تبعیض و بی‌عدالتی بین دانش‌آموزان و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۱: وندالیسم- تبعیض و بی‌عدالتی Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/122	0/049	2.479	0/013
Ordinal Kendall's tau-b	0/116	0/047	2.479	0/013
Gamma	0/186	0/047	2.479	0/013
N of Valid Cases	376			

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 5\%$) و با ارزش ۱۲۲٪: $\tau\text{-}b$ تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰.۰۱۳ است که از ۰.۰۵ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین تبعیض و بی‌عدالتی بین دانش‌آموزان و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی هرچه میزان تبعیض و بی‌عدالتی بیشتر باشد، رفتار وندالیسمی بیشتر خواهد بود.

فرضیه‌ی ۲: « بین عدم رعایت قوانین مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۲: وندالیسم- عدم رعایت قوانین در مدرسه Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/108	0/047	2.323	0/020
Ordinal Kendall's tau-b	0/105	0/045	2.323	0/020
Gamma	0/167	0/071	2.323	0/020
N of Valid Cases	376			

a. Not assuming the null hypothesis

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای (۵% ≤ P) و با ارزش ۱۰۸٪: tou-b تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰۰۲۰ است که از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین عدم رعایت قوانین مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی هرچه میزان عدم رعایت قوانین مدرسه بیشتر باشد، رفتار وندالیسمی بیشتر خواهد بود. فرضیه‌ی ۳: «بین فقر فرهنگی و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۳: وندالیسم- فقر فرهنگی Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/281	0/043	6.450	0/000
Ordinal Kendall's tau-b	0/268	0/042	6.450	0/000
Gamma	0/431	0/063	6.450	0/000
N of Valid Cases	376			

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۹٪ اطمینان و آلفای (1% ≤ P) و با ارزش ۲۸۱٪: tou-b تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰۰۰۰ است که از ۱٪ کوچک‌تر می‌باشد. فرضیه‌ی ۴: «بین نداشتن برنامه‌ای برای اوقات فراغت و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۴: وندالیسم- نداشتن برنامه برای اوقات فراغت Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/036	0/045	0/797	0/425
Ordinal Kendall's tau-b	0/035	0/044	0/797	0/425
Gamma	0/056	0/070	0/797	0/425
N of Valid Cases	376			

در آزمون بالا فرضیه رد می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰۴۲۵ است که از ۰۰۵ بزرگتر است. بنابراین بین نداشتن برنامه‌ای برای اوقات فراغت و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. فرضیه‌ی ۵: «بین وضعیت اقتصادی و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۵: وندالیسم- درآمد ماهیانه Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	-0/104	0/52	- 1.988	0/047
Ordinal Kendall's tau-b	-0/106	0/53	- 1.988	0/047
Gamma	-0/143	0/71	- 1.988	0/047
N of Valid Cases	376			

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 5\%$) و با ارزش ۰۴٪-: **tou-b** تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰۰۴۷ است که از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین وضعیت اقتصادی و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد. فرضیه‌ی ۶: «بین پایین‌بودن سطح تحصیلات والدین و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۶: وندالیسم- درآمد ماهیانه Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	-0/268	0/040	- 6.548	0/000
Ordinal Kendall's tau-b	-0/283	0/043	- 6.548	0/000
Gamma	-0/377	0/055	- 6.548	0/000
N of Valid Cases	376			

- a. Not assuming the null hypothesis
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۹٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 1\%$) و با ارزش ۲۶۸٪-: **tou-b** تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰۰۰۰ است که از ۱٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین پایین-بودن سطح تحصیلات پدر و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۷: وندالیسم- تحصیلات مادر Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	-0/092	0/043	- 2.152	0/031
Ordinal Kendall's tau-b	-0/098	0/045	- 2.152	0/031
Gamma	-0/131	0/061	- 2.152	0/031
N of Valid Cases	376			

- a. Not assuming the null hypothesis
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 5\%$) و با ارزش ۰۰۹۲٪- :
tau-b تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰۰۳۱ است که از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین
 پایین بودن سطح تحصیلات مادر و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد
فرضیه‌ی ۷: « بین جدایی (طلاق) والدین و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری
 وجود دارد».

جدول شماره ۸: وندالیسم- جدایی والدین **Symmetric Measures**

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient N of Valid Cases	0/189 376	0/030

- a. Not assuming the null hypothesis
- b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 5\%$) تأیید می‌شود. زیرا
 سطح معنی‌داری آن ۰۰۳۰ است که از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین جدایی (طلاق) والدین و
 گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
فرضیه‌ی ۸: « بین خشونت در خانواده و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری
 وجود دارد».

جدول شماره ۹: وندالیسم- خشونت در خانواده **Symmetric Measures**

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/104	0/044	2.350	0/019
Ordinal Kendall's tau-b	0/111	0/047	2.350	0/019
Gamma	0/147	0/062	2.350	0/019
N of Valid Cases	376			

- a. Not assuming the null hypothesis
- b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 5\%$) و با ارزش ۰۰۱۰۴٪- :
tau-b تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰۰۱۹ است که از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین
 خشونت در خانواده و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه ۹: «بین سابقه مجرمیت (اعتیاد، زندانی) و گرایش دانش‌آموزان به نندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۱۰: نندالیسم- سابقه مجرمیت **Symmetric Measures**

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/106	0/044	2.414	0/016
Ordinal Kendall's tau-b	0/113	0/047	2.414	0/016
Gamma	0/150	0/062	2.414	0/016
N of Valid Cases	376			

- a. Not assuming the null hypothesis
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 5\%$) و با ارزش ۰/۱۰۶ :
tau-b تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰/۰۱۶ است که از ۰/۵ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین سابقه مجرمیت (اعتیاد، زندانی) و گرایش دانش‌آموزان به نندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
فرضیه ۱۰: «بین معاشرت با دوستان بزهکار و گرایش دانش‌آموزان به نندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۱۱: نندالیسم- معاشرت با دوستان بزهکار **Symmetric Measures**

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/180	0/047	3.800	0/000
Ordinal Kendall's tau-b	0/172	0/045	3.800	0/000
Gamma	0/277	0/071	3.800	0/000
N of Valid Cases	376			

- a. Not assuming the null hypothesis
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۹٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 1\%$) و با ارزش ۰/۱۸۰ :
tau-b تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰/۰۰۰ است که از ۰/۱ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین معاشرت با دوستان بزهکار و گرایش دانش‌آموزان به نندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
فرضیه ۱۱: « بین عدم شرکت در فعالیت‌های مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به نندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۱۲: وندالیسم- عدم شرکت در فعالیت‌های مدرسه Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	0/094	0/045	2.103	0/000
Ordinal Kendall's tau-b	0/099	0/047	2.103	0/000
Gamma	0/134	0/063	2.103	0/000
N of Valid Cases	376			

a. Not assuming the null hypothesis

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۵٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 5\%$) و با ارزش ۰.۰۹۴٪: **tou-b** تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰.۰۳۵ است که از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین عدم شرکت در فعالیت‌های مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد. **فرضیه ۱۲:** «بین عدم احساس تعلق به مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد».

جدول شماره ۱۳: وندالیسم- احساس تعلق به مدرسه Symmetric Measures

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx.T ^b	Approx. Sig.
Ordinal by Kendall's tau-b	-0/134	0/047	-2.831	0/005
Ordinal Kendall's tau-b	-0/130	0/046	-2.831	0/005
Gamma	-0/206	0/072	-2.831	0/005
N of Valid Cases	376			

a. Not assuming the null hypothesis

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

در آزمون بالا فرضیه در سطح معنی‌داری ۹۹٪ اطمینان و آلفای ($P \leq 1\%$) و با ارزش ۰.۱۳۴٪-: **tou-b** تأیید می‌شود. زیرا سطح معنی‌داری آن ۰.۰۰۵ است که از ۱٪ کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین بین احساس تعلق به مدرسه و گرایش دانش‌آموزان به وندالیسمی رابطه معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی هرچه احساس تعلق به مدرسه بیشتر باشد، رفتار وندالیسمی کمتر خواهد بود.

۸- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

وندالیسم، بیماری نوظهور و مدرن در جامعه جدید است و در متون جامعه‌شناسی انحرافات و آسیب‌شناسی اجتماعی آن را کراراً به مفهوم داشتن نوعی روحیه بیمارگونه به کار برده‌اند که تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی خودخواسته اموال، تأسیسات و متعلقات عمومی است. بنابراین باید توجه

داشت که اغلب صاحب‌نظران و محققان آن را به مثابه جنایتی خرد و از انواع بزهکاری جوانان به شمار آورده‌اند. محققان بسیاری کوشیده‌اند تا رابطه وندالیسم را با برخی از عوامل متغیرهای اجتماعی، جمعیتی، محیطی و روانی بسنجند تا شاید عامل یا عواملی را بیابند که تأثیرش بر پدیده وندالیسم بیشتر از سایر عوامل باشد و از این طریق راهی جهت کنترل وندال‌ها بیابند. آیا باید با وندالیسم مقابله کرد؟ اگر وندالیسم به عنوان یک بیماری و ضدهنجار اجتماعی مطرح است، مسلماً باید دارای راه‌های پیشگیری و در موارد حاد درمان نیز باشد. برنامه‌ریزی برای مقابله با پدیده وندالیسم به تخصص‌های ویژه‌ای نظیر روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم تربیتی، مدیریت و طراحی شهری نیاز دارد و اعمال آن از طریق روش‌های متنوعی صورت می‌گیرد. بر این اساس تحقیق حاضر نیز با هدف بررسی جامعه-شناختی عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهرستان خرم‌آباد به وندالیسم در سال ۹۱-۱۳۹۰ انجام گردید تا مقدمه‌ای باشد بر تحقیقات گسترده‌تر در این زمینه و نتایج و راهکارهای آن گامی باشد در جهت کاهش گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم و تخریب اموال عمومی.

به طور کلی نتایج به‌دست آمده از آمار استنباطی نشان می‌دهد که بین همه متغیرهای مستقل مورد بررسی در پژوهش حاضر یعنی تبعیض و بی‌عدالتی بین دانش‌آموزان، فقر فرهنگی، وضعیت نامناسب اقتصادی خانواده، عدم رعایت قوانین، پایین بودن سطح تحصیلات والدین، جدایی (طلاق) والدین، خشونت در خانواده، سابقه مجرمیت والدین، همنشینی با دوستان بزهکار، عدم شرکت در فعالیت‌های مدرسه، عدم احساس تعلق به مدرسه به غیر از متغیر نداشتن برنامه برای گذراندن اوقات فراغت با متغیر وابسته یعنی گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بر اساس نتایج پژوهش وندالیسم را می‌توان مانند هر مسأله اجتماعی دیگر نمودی از ناهمانگی، نابسامانی، عدم کارکرد صحیح برخی نهادهای زیربطن آن مسأله در جامعه دانست. اگر مسأله اجتماعی را به مانند بیماری در جامعه تلقی نماییم، در این صورت راه‌حل‌ها و پیشنهادهای را می‌توان جهت حل آن را ارائه کرد؛

الف) آشنا کردن نوجوانان و آگاهی‌دادن به آن‌ها از کارکرد هر کدام از وسایل عمومی، خصوصاً در مدارس و کتاب‌های درسی؛ ب) طرح انتخاب شهردار مدرسه و گروه‌هایی برای نظارت و زیباسازی محیط مدرسه توسط شورای دانش‌آموزی و دعوت به همکاری همه دانش‌آموزان در انجام این فعالیت‌ها. پ) ایجاد ارتباط مناسب بین خانواده و مدرسه و بالابردن سطح آگاهی و شناخت خانواده نسبت به پدیده وندالیسم. همچنین از طریق برگزاری کلاس‌های آموزش و مشاوره خانواده، اولیای دانش‌آموزان را از عوارض و پیامدهای مشکلات خانوادگی (خشونت در خانواده، اعتیاد، جدایی والدین) بر دانش-آموزان آگاه کرد. ت) هدف آشکار آموزش در مدارس شکوفاسازی استعداد دانش‌آموزان است، دانش-

آموزانی که آینده جامعه به دست آنها ساخته می‌شود و همه موقعیت یکسانی دارند، در نتیجه باید از هرگونه رفتاری که باعث تبعیض بین آنها و مانع این شکوفاسازی شود جلوگیری شود. ث) اولیای مدرسه بعد از خانواده الگوی اصلی دانش‌آموزان می‌باشند، در نتیجه باید تمام قوانینی که در رأس کار آنها قرار دارد را انجام دهند تا از این طریق دانش‌آموزان از مشاهده و الگوگیری از آنها، این رفتارها را درونی سازند و در آینده در همه زمینه‌های زندگی خود قوانین را رعایت کنند. ج) توجه مقامات دولتی و مسئولین جامعه در جهت ایجاد تعادل اقتصادی در بین تمام اقشار جامعه و مبارزه با معضل فقر و ایجاد اشتغال برای جوانان جهت جلوگیری از پدیده وندالیسم اجتماعی؛ چ) گنجاندن درسهایی در کتب درسی دانش‌آموزان که در آن حفاظت از اموال عمومی همچون اموال شخصی تبدیل به یک باور شود؛ ح) ارتباط وسیع آموزش و پرورش با رسانه‌های جمعی چون رادیو، تلویزیون، نشریات در زمینه اشاعه فرهنگ حفظ اموال عمومی.

فهرست منابع

۱. احدی، حسن، (۱۳۷۷)، خانواده، مدرسه، انضباط اجتماعی، مجله روانشناسی رشد، چاپ پنجم.
۲. ازسمک، استوارت، (۱۳۶۹)، روان‌شناسی اجتماعی کاربردی، ترجمه فرهادماهر، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
۳. اشرف، احمد، (۱۳۵۴)، کژرفتاری مسائل انسانی و آسیب‌شناسی اجتماعی، مجموعه گفتارهای درسی، آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی.
۴. بیی، ارل، (۱۳۸۷)، روشهای تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه رضا فاضل، انتشارات سمت، تهران.
۵. بیرو، آلن، (۱۳۶۶)، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، انتشارات کیهان، تهران.
۶. تنهایی، حسین ابوالحسن و جواد نکهت، (۱۳۷۸)، شیوه تنظیم و نگارش پایان نامه، نشر همیار کرمان، کرمان.
۷. تنهایی، حسین ابوالحسن، (۱۳۷۲)، نظریه‌های جامعه‌شناسی، انتشارات مرندیز، مشهد.
۸. جوانمرد، کمال، (۱۳۸۴)، اصول و مبانی تحقیقات اجتماعی، جزوه درسی روش تحقیق عملی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز.

۹. خاکی‌نهاد، حسین، (۱۳۹۰)، بررسی جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با تخریب اموال عمومی توسط دانش‌آموزان دوره راهنمایی منطقه ۲ اراک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
۱۰. خدیوی زند، محمدمهدی، (۱۳۷۱)، تخریب‌گرایی در مدارس راهنمایی و دبیرستانهای تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
۱۱. دلاور، علی، (۱۳۸۰)، مبانی نظری و علمی پژوهش در علوم انسانی، انتشارات رشد، تهران.
۱۲. دواس، دی‌ای، (۱۳۸۶)، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نائینی، نشر نی، تهران.
۱۳. دورکهایم، امیل، (۱۳۴۳)، قواعدروش جامعه‌شناسی، ترجمه علی محمد کاردان، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
۱۴. رایبینگتن، ارل، مارتین واینبرگ، (۱۳۹۰)، رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی، ترجمه دکتر رحمت‌اله صدیق سروسنتانی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
۱۵. ریتزر، جورج، (۱۳۸۴)، نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، انتشارات علمی، تهران.
۱۶. ژانورن، پاتریس، (۱۳۶۷)، وندالیسم: بیماری جهانی خرابکاری، (۱۳۷۷)، ترجمه فرخ ماهان، مجله دانشمند، شماره پی در پی ۲۹۹.
۱۷. ساروخانی، باقر، (۱۳۷۰)، دایره‌المعارف علوم اجتماعی.
۱۸. ساروخانی، باقر، (۱۳۸۵)، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، جلد سوم، نشردیدار، تهران.
۱۹. ساروخانی، باقر، (۱۳۸۸)، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، جلد اول، انتشارات پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۲۰. ستوده، هدایت‌اله، (۱۳۸۹)، آسیب‌شناسی اجتماعی، نشر آوای نور، تهران، چاپ ششم.
۲۱. سخاوت، جعفر، (۱۳۸۱)، بررسی عوامل مؤثر بر ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان استان لرستان، مجله انجمن جامعه‌شناسی ایران، شماره ۲، دوره چهارم.
۲۲. سخاوت، جعفر، (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی، انتشارات پیام نور، تهران.
۲۳. سهامی، سوسن، حبیب احمدی، (۱۳۷۹)، بزهکاری و خرابکاری، مجله تازه‌های روان‌درمانی، شماره ۱۸ و ۱۷.

۲۴. شکر بیگی، عالیہ، محمدی راد، فاطمه، (۱۳۸۵)، بررسی علل و عوامل نظری وندالیسم در میان جوانان در تهران بزرگ، سایت جامعه‌شناسی ایران.
۲۵. صدیق سروسستانی، رحمت‌الله، (۱۳۸۵)، آسیب‌شناسی اجتماعی، انتشارات آن، تهران.
۲۶. عزیزی، مریم، (۱۳۸۰)، عوامل مؤثر بر وندالیسم نوجوانان و جوانان ۱۵-۲۴ در حاشیه شهر مشهد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
۲۷. فرجاد، محمدحسین، (۱۳۸۲)، آسیب‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی انحرافات، انتشارات بدر، تهران.
۲۸. فرحناکی، آزیتا، (۱۳۹۰)، بررسی عوامل جامعه‌شناختی بروز وندالیسم در بین پسران دبیرستانی شهر سنقر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
۲۹. قیوم‌زاده، قیوم، (۱۳۹۰)، بررسی جامعه‌شناختی عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر شیوع وندالیسم در شهر خلخال، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
۳۰. کاروان، اسمائیل، (۱۳۹۰)، بررسی جامعه‌شناختی پدیده وندالیسم در بین جوانان ۱۰ تا ۱۵ سال شهر ایلام، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
۳۱. کلانتری، خلیل، (۱۳۸۹)، پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی-اقتصادی، انتشارات فرهنگ صبا، تهران.
۳۲. کوئن، بروس، (۱۳۷۲)، مبانی جامعه‌شناسی، ترجمه غلام عباس توسلی و رضا فاضل، نشر علمی، تهران.
۳۳. کوئن، بروس، (۱۳۸۵)، درآمدی به جامعه‌شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، نشر توتیا، تهران.
۳۴. گیدنز، آنتونی، (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی، ترجمه محسن صبوری، نشرنی، تهران.
۳۵. محسنی تبریزی، علی‌رضا، (۱۳۷۴)، بررسی وندالیسم در تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران.

۳۶. محسنی تبریزی، علی‌رضا، (۱۳۷۹)، مبانی نظری و تجربی وندالیسم: مروری بر یافته‌های یک تحقیق، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۶، صفحات ۲۲۷-۱۹۳.
۳۷. محسنی تبریزی، علی‌رضا، (۱۳۸۳)، وندالیسم: مبانی روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی رفتار وندالیستی در مباحث آسیب‌شناسی و کج‌رفتاری، نشر آن، تهران.